La thu ban dao - 16

Lá Thư Bạn Đạo

La thu ban dao - 16

Times font

Lá thư bạn đạo

Nghệ sĩ Tiến sĩ Bạch Tuyết

Sài gòn, 2001

[16]

Cư trần lạc đạo phú

-ooOoo-

Ở trần vui đạo hằng tùy duyên

Đói đến thì ăn, nhọc ngủ liền

Trong nhà có báu thôi tìm kiếm

Đối cảnh không tâm chớ hỏi thêm.

Trong Cư trần lạc đạo phú, Thái
thượng hoàng Trần Nhân Tông đã cho chúng ta cái nhìn thật
chân sát trong cách phân biệt cảnh huấn bên ngoài từ nội
tại của mỗi người.
"Mình ngồi thành thị

Nết dùng sơn lâm ..."

Chúng ta sống ở bất cứ nơi đâu,
lăng xăng lộn xộn đảo điên đến mức nào chúng vẫn có
thể tạo cho mình sự an lạc nếu biết xử sự chuyện đời
một cách công bằng, trong sáng và sự trung thực từ trái
tim khối óc của mỗi người.
Đời người chỉ tính từ lúc có
mặt cho đến ra đi thật ra đã sống trong cảnh ngộ và
chứng kiến biết bao cảnh ngộ chung quanh. Là nạn nhân mà
cũng là tha nhân, chứng nhân có tâm, vô tâm trước bao đổi
thay dâu biển trong quá khứ, hiện tại và cả tương lai
của gia đình, của dân tộc, của thế giới... và đặc
biệt nhất... "Của chính đời mỗi người".
Ta muốn tìm sự an tâm, đức Phật dạy làm cách nào để mỗi người tự an tâm. Nhưng an tâm như thế nào khi hàng ngày hàng giờ vẫn đối mặt với tội ác, bất công, cướp bóc,

tham nhũng, đói nghèo, dốt nát, hủy nhục, oan ức nhìn thấy trên đường phố, sở làm, đọc trên báo chí, nghe qua phương tiện truyền thông, nhìn thấy từ phim, ảnh, truyền hình trong cũng như ngoài nước qua bản tin thời sự được chiếu đi chiếu lại qua mỗi tiếng đồng hồ. An tâm xuất phát tự cái nhìn nội tại, ở đó con người nhận rõ bản chất sự việc bắt nguồn từ đâu, xắn tay áo cùng mọi người tốt, dùng những hành động, phương tiện thiết thực để chừng mực nào đó làm giảm bớt nổi khổ, gây lại niềm tin từ những đốm lửa yếu nhất, nhỏ nhất và cũng góp công góp sức giữ cho lửa cháy dần lên thành niềm tin lớn dựa trên cơ sở thực tiễn. Thờ ơ giữ cho mình yên ổn trước mọi việc xảy ra không phải là an tâm mà phải gọi đó là sự lãnh đạm mang chút tàn nhẫn, tiêu cực, sống chỉ biết mình, vun quén cho mình, cho gia đình mình. Đây không phải là cái an tâm mà chúng ta muốn có, cũng không phải là cách an tâm đức Phật chỉ cho chúng ta.

Hai chữ "Thành thị" trong bài phú ở hội thứ nhất Thái Thượng hoàng Trần Nhân Tông nhắc chúng ta hãy có một cái nhìn đúng bản chất sự việc. Đời sống vật chất được nâng lên bởi trí tuệ và hành động của con người không bao giờ dừng, không bao giờ ngưng nghỉ. Con người đi bộ, đi ngựa, đi xe thồ, xe hơi, máy bay, hỏa tiển, vệ tinh, phi thuyền... quá trình tiến hóa của vật chất tuy khó làm nhưng dễ thấy, vì dễ thấy nên dễ quen thuộc, dễ coi thường, dễ chán khi có cái mới. Chữ "Nết" chỉ tâm hồn con người cũng lần lượt, tuần tự được nâng lên bởi tác động qua lại từ ý nghĩ, học hỏi tìm hiểu, chấp nhận dẫn đến hành động sáng tạo những tác phẩm nghệ thuật, những cơ sở vật chất, tiện nghi hiện đại cho con người và ngược lại. Cả hai tiến trình nầy có lúc trước lúc sau mà bổ sung cho nhau khiến đôi lúc chúng ta như lạc vào sương mù dẫn đến việc đánh giá không đúng sự thật bản chất của mỗi vấn đề. Sự tiến triển về tinh thần ở mức càng cao, con người càng sống cuộc sống yên bình, tự tin, đầy an lạc yêu thiên nhiên, yêu con người, sự vật, quí trọng cuộc sống của mình cũng như của muôn loài. Sự tiến bộ về vật chất trước mắt quả thật cần thiết, hả hê, thỏa mãn; nhưng rồi chẳng bao lâu cảm giác chán chường, phiền muộn bức bối hiện ra hành hạ, dày xéo tâm hồn hư hao thể xác bởi sự quen thuộc, xuống cấp, cũ kỹ của những loại đồ dùng tiện nghi vật chất bao quanh mà chúng ta không hoặc chưa đủ khả năng dứt bỏ chúng để thay vào những thứ khác mới hơn, tiện lợi hơn, đẹp hơn, hiện đại hơn ... Những chữ "Hơn" nằm dọc theo sau mỗi chu kỳ vật chất khiến con người chúng ta như bị chìm ngập trong đám bùn lầy đặc quánh mà mỗi chân rút lên để chuẩn bị bước đi sẽ là yếu tố làm cho cái chân còn lại lún sâu hơn. Điều mà các nước phương Tây ngày nay gọi là "Stress". Có thể nói nôm na là "sự quá tải" của sức chứa ở hai đầu gánh nặng vật chất và tâm hồn trên mỗi con người bởi càng làm càng thấy sai, càng có càng thấy thiếu.

Vì sao? Từ khi còn là một đứa trẻ trong gia đình, được nuôi nấng chăm sóc dạy dỗ thương yêu cho đến khi tốt nghiệp ra trường, điều duy nhất có thể làm để báo hiếu cho cha mẹ là học giỏi, ngoan hiền, đậu cao, thầy thương bạn mến. Muốn thực hiện những việc trên một cách tốt đẹp, đòi hỏi sự cố gắng liên tục bằng trí thông minh và phương pháp đúng. "Stress" của lứa tuổi này nếu có, bắt nguồn từ việc lo âu về điểm hạng thi đậu hay rớt, tình cảm học trò ưu tư, bối rối, muốn đi picnic, gặp bạn, mua quà, tiền trường, phương tiện đi lại, sách vở áo quần... Nỗi lo, cho dù cao hơn, bằng, hay thấp hơn khả năng của chúng ta vẫn là nỗi lo có thể san sẻ với ba mẹ, anh em bạn bè và

cũng có khả năng đặc biệt hòa tan khiến tâm hồn chúng ta vẫn trong sáng, tươi tắn của một loại cây non được vun phân tưới nước, được tắm ánh sáng mặt trời trong quá trình tăng trưởng.

Ở giai đoạn hai của đời người, chúng ta lập gia đình kiếm sống, nhu cầu cơm ăn, áo mặc, nhà ở, tiêu khiển... của toàn bộ thành viên trong gia đình gồm cha mẹ hai bên, vợ chồng con cái, người giúp việc, những vấn đề của cơ quan, nhân sự, kinh tế, ngoại giao, xã hội... Đức Phật dạy mỗi con người là một tiểu vũ trụ. Có thể suy nghiệm từ bộ máy điều khiển một đất nước cho đến một con người quản lý cái cơ ngơi của mình... Ở nơi vĩ mô thì sự phân công rõ rệt cho mỗi con người, còn ở chỗ vi mô, mỗi con người là tất cả. Người đàn ông hoặc đàn bà trong đời vừa là "Quốc vương, hoàng hậu" vừa là vị Bộ trưởng tài chánh, kinh tế, ngoại giao, nội vụ, an ninh, chính trị, thương mại, xã hội, giáo dục ..v.v.. Nếu không chu toàn được hàng loạt những chức năng tự giao tự hành này, khó mà tạo được một gia đình ổn định làm chỗ dựa cho thế hệ tiếp nối.

Dù làm được hay không, thành công hay thất bại, giai đoạn này sẽ tiêu hủy rất nhiều năng lượng, làm hao hụt vô số khả năng, tâm huyết chúng ta từ tinh thần đến thể xác. Chúng ta được gì và mất gì trong vòng quay sinh diệt của vũ trụ? Chúng ta có vợ, có con, có nhà cửa, xe cộ, có chức, có quyền, có công ty, lớn, nhỏ ..v.v.. (đây nói về sự hữu phước của con người). Những thứ kể cho là được này thuộc về thể vật chất. Hễ gọi là vật chất thì phải chịu sự hao mòn mất mát, ví dụ mất nhà cửa, xe cộ, vợ, con, mất chồng, mất ông bà cha mẹ, vì nhiều nguyên nhân, nạn tai, thiên tai, cướp giựt, hãm hại, nợ nần, thua lỗ, làm ăn thất bại... Trong cái "có, được" đã mang bản chất của sự hư hoại, biểu hiện liên tục bất ngờ. Giống như chúng ta đem nước cho vào tủ lạnh làm thành nước đá, chúng ta đợi nước đông lại, chúng ta lấy nước đá ra khỏi tủ lạnh để dùng, quá trình tan hoại xảy ra từ lúc đó. Giờ đây chúng ta tự hỏi cái được đã như vậy thì cái mất diễn tiến ra sao? Chúng ta mất công đi làm kiếm tiền nuôi vợ con, nuôi chồng, nuôi cha mẹ, mua nhà mua cửa, mất ăn, mất ngủ, mất sức khỏe, mất tuổi trẻ và còn nữa... hồi hộp lo âu sợ mất chồng, mất vợ, mất con, mất nhà, mất xa, mất sở làm, mất chức... Tất cả những thứ sợ, thứ mất này làm cho sức khỏe, khả năng, thể lực chúng ta mỗi ngày vơi đi một chút, ngược lại tâm trí chúng ta mỗi ngày thêm nặng nề mà lòng muốn không bao giờ được thỏa nguyện, trong khi phương tiện chuyên chở (cái thân) ngày càng hao mòn, cũ kỹ yếu ớt đi bởi mưa thu, nắng hạ, xuân tàn...

Trong khi đó nếu chúng ta thực hành
như lời nhắc nhở của Tổ tiên, lời dạy của đức
Phật, của các bậc Thiện tri thức, chúng ta tránh không để
cho tinh thần thể xác bị quá tải, bị tổn thương. Cứ
bớt một cái "có" là tránh được một nỗi lo,
bớt được một cái "mất". Tránh cái nào bớt, cái
nào không cần thiết, so sánh việc nào làm nặng nề não
hại thân tâm, việc nào giúp thân tâm nhẹ nhàng an lạc. Chúng
ta cần bồi bổ nuôi dưỡng cho mình cái trí huệ Bát nhã

như đức Phật thường nhắc nhở. Để có thể nhìn rõ, phân
tích sự vật từ bản chất của nó hầu tìm kiếm sự hài
hòa giữa cái chung, cái riêng.
Chúng ta coi trọng những phát minh vật chất tạo ra tiện nghi hiện đại giúp con người có điều kiện thụ hưởng, quản lý mình và quản lý xã hội tốt hơn. Chúng ta bình tĩnh sáng suốt tìm cho ra những ẩn số đằng sau các phương tiện hiện đại được cung cấp tràn lan bất kể cần hay không cần, nên hay không nên cho con người. Giúp con người tự tại, thừa hưởng những sáng tạo, những phát minh mới mà không gây tổn hại cho mình, cũng như cho cái môi trường thiên nhiên hồn hậu vẫn đang nuôi dưỡng mình. Học từ thiên nhiên cái "nết" của sự chan hòa, công bằng, và biết đủ.

-ooOoo-

Đầu trang | Mục lục | Trang kế

Chân thành cám ơn Tỳ kheo Thiện Minh đã gửi tặng phiên bản vi tính (Bình Anson, tháng 04-2001).

[Trở về trang Thư Mục]

update: 14-04-2001

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.